

KreA
130/93

V Y H L Á Š K A č. 1/1993

OKRESNÉHO ÚRADU V TRNAVE O VYHLÁSENÍ HISTORICKÉHO JADRA MESTA

H L O H O V E C

ZA

P A M I A T K O V Ů Z Ó N U

Okresný úrad v Trnave podľa ustanovenia § 6 Zákona SNR č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a § 3 Vyhlášky MK SR č. 21/1988 Zb. a § 7 odst. 1 a § 14 Zákona 472/1990 Zb. o organizácii miestnej štátnej správy vydáva

túto vyhlášku

článok 1

Účelom vyhlásenia územia za pamiatkovú zónu je ochrániť časť sídelného celku a zabezpečiť jeho ďalšiu záchranu, regeneráciu a využitie.

článok 2

Hranica pamiatkovej zóny je vyznačená v prílohe tohoto nariadenia textovým popisom a grafickým plánom. Orgány územného plánovania vyznačia hranice pamiatkovej zóny Hlohovec v územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii. Mapové podklady a písomné doklady vyhlásenej pamiatkovej zóny uložené na referáte kultúry Okresného úradu v Trnave a na odbore územného plánovania príslušného obvodného a okresného úradu ako aj na Ústave št. pamiatkovej starostlivosti v Trnave a v Bratislave a tiež na príslušnom stredisku Katastrálneho úradu v Trnave, kde sa hranice územia vyznačia v meračských a písomných operátoch evidencie nehnuteľností sú k nahliadnutiu.

článok 3

Predmetom ochrany v pamiatkovej zóne je najmä:

1. historický pôdorys a jemu prislúchajúca priestorová a hmotová skladba, zachovaný historický interiér
2. silueta historického súboru, jeho krajinárske, resp. urbanistickej zázemie so situovaním na miernom svahu Inoveckých hôr, na ľavej strane rieky Váh
3. nehnuteľné kultúrne pamiatky, objekty v Ústrednom zozname, objekty navrhnuté do Ústredného zoznamu i ďalšie objekty dotvárajúce charakter pamiatkovej zóny
4. zeleň prírodno-krajinárskeho parku pri zámku, parková zeleň stromová výsadba a vnútro-blokové záhrady
5. charakteristické špecifické časti na území pamiatkovej zóny

článok 4

Pre starostlivosť na území pamiatkovej zóny sú určené nasledujúce podmienky:

- primerane využívať, udržiavať a postupne regenerovať, obnovovať kultúrne pamiatky a ich súbory
- primeranými úpravami zhodnocovať všetky mestské priestory
- zachovať a obnoviť objekty dotvárajúce charakter pamiatkovej zóny, ktoré majú architektonickú, alebo inú hodnotu a stavebno-technickú kvalitu
- novostavby povoliť len v rozsahu jednotlivých prelúk v merítke urbanistickej štruktúry pamiatkovej zóny
- udržiavať a uchovať primerane i vonkajší vzhľad nechránených objektov

- udržiavať verejné priestory, plochy a drobné architektúry včítane zelene
- zachovať pozitívne prvky priestorovej a hmotovej kompozície, rušivé prvky nahradzovať novými hodnotami v súlade s prostredím pamiatkovej zóny
- k úpravám kultúrnych pamiatok, objektov dotvárajúcich prostredie a charakter pamiatkovej zóny a k zásahom priestorovej a hmotovej skladby pamiatkovej zóny musí byť vyžiadané stanovisko Okresného úradu, ktoré musí zohľadňovať odborné posudky Ústavu pamiatkovej starostlivosti Bratislava
- miestna samospráva pri zostavovaní a realizácii plánu sociálneho, kultúrneho a hospodárskeho rozvoja sídla prihliada k hodnotám pamiatkovej zóny a vytvára pre regeneráciu územia primerané podmienky

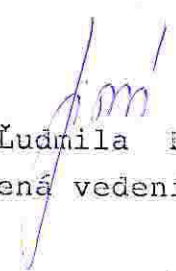
článok 5

Kontrolu podmienok starostlivosti o pamiatkovú zónu vykonávajú Okresný úrad v Trnave ako aj príslušný orgán životného prostredia, ktoré si môžu vyžiadať odbornú spoluprácu Ústavu pamiatkovej starostlivosti Bratislava.

článok 6

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dňom 1. marca 1993.

Ing. Ľudmila K I Š Š O V Á
poverená vedením OÚ v Trnave

Príloha č. 1 - Odôvodnenie vyhlásenia historického jadra mesta
Hlohovec za pomiatkovú zónu

Príloha č. 2 - Vymedzenie hranice pamiatkovej zóny mesta Hlohovec

Na vedomie:

1. Ministerstvo kultúry SR Bratislava
2. Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti Bratislava
3. Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti Bratislava
stredisko Trnava
4. Katastrálny úrad Trnava
5. Obvodný úrad Hlohovec
6. Mestský úrad Hlohovec

ODŮVODNENIE VYHLÁSENIA

HISTORICKÉHO JADRA MESTA HLOHOVEC ZA PAMIATKOVÚ ZÓNU

Mesto Hlohovec je situované na miernom svahu Inoveckých hôr, na ľavej strane rieky Váh.

Vznikol ako poddanská obec pri strategicky dôležitom strážnom hrade. Poď hradom a pri ceste, čo k nemu viďla vyrástla osada, nazývaná na rozdiel oď mestečka Starý Hlohovec. V období kolonizácie usadili sa v bezprostrednej blízkosti pôvodnej osady nemeckí kolonisti. Ními obývaná časť dostáva charakter nemeckej kolónie, ktorá sa koncom 14. st. nazýva Freistadt. Tu je základ vývinu dvoch osád odlišných z hľadiska právneho i národnostného - slovenskej poddanskej obce a nemeckého mestečka, čo ovplyvnilo aj odlišný stavebný vývin oboch osád. Postupne tak vzniklo slobodné mestečko s dnešným námestím, v strede ktorého stojí pôvodne gotický kostol. Obe osady pozdvihol zemepán Mikuláš Kent, príslušník rodiny Újlaky, ktorý v r. 1362 vymohol od kráľa Ľudovíta I. pre kráľovských hostov trhové výsady /výročné trhy po dobu 14 dní od sv. Michala/ a sám listinou z r. 1363 kodifikoval práva a povinnosti slovenských obyvateľov poddanskej osady. Naďalej sa vedľa seba vyvíjali odlišným spôsobom dve časti niekdajšej poddanskej dediny, jej základ tvorí tesne poď hradom ako poddanská obec Starý Hlohovec, druhá ako mestečko /oppidum/ Nový Hlohovec /Freistadt/.

Urbanistická kompozícia mesta vytvorená v 2. polovici 17. a 18. storočí ostáva takmer neporušená až do 70. rokov 20. st.

Pre urbanistický rozvoj Hlohovca od 17. do 19. st. je príznačné, že rastúci počet obyvateľov sa dlho tiesní v starých uliciach. Väčšie členenie mesta je zrejmé až na sklonku feudalizmu /súpis z r. 1847/. Napriek tomu sa mení vnútorná tvárnosť ulíc. Už od 17. st. je možné sledovať, ako sa medzi

meštianske domy, zemianske kúrie a želiarske chalupy vклиňujú panské domy a verejné budovy.

Pri hodnotení Hlohovca východiskom musí byť zámok, Jozefom Erdölym prebudovaný na prepychovú rezidenciu. Pri zámku stoja vedľajšie budovy, slúžiace potrebám panstva, napríklad do dnes zachovalé Empírové divadlo. Zámok s mestočkom spájala Zámocká ulica /dnes nejestvujúca/.

Centrum mesta tvorí štvoruholníkové námestie - najvýznamnejšia časť Hlohovca. Popri panských a zemianskych domoch boli tu domy židovskej obce, dom mestského chirurga, lekárnik, od roku 1813 tu stála i škola. Pre námestie Hlohovca bolo príznačné, že už v roku 1720 bolo okolo neho 17 páleníc a nechýbala ani krčma. Z námestia vychádzala smerom ku Kalvárii Kováčska ulica /dnes ulica SNP/, ktorá postupne vyrástla na jednu z najväčších ulíc niekdajšieho Nového Hlohovca. Obývali ju prevažne remeselníci. K väčším uliciam Nového Hlohovca patrila aj Nemecká, predtým Židovská ulica, dnes ulica Pribinova, ktorá bola tak isto sídlom remeselníkov.

Niekdajšia poddanská osada - Starý Hlohovec v 18. st. definitívne splynul s Novým Hlohovcom. Z jeho ulíc najvýznamnejšia bola Hlohová ulica, na ktorej popri šľachtických a meštianskych domoch od roku 1780 stála i Židovská synagóga, rituálny kúpel a židovský špitál. Všetky tieto objekty boli v 70. rokoch 20. storočia z dôvodov výstavby sídliska zničené. Na konci Hlohovej ulice stojí kostol a kláštor františkánov, ktorý oddeľoval túto ulicu od horného a dolného Zábrania, ktoré sa rozprestieralo za palisádami a siahalo až k Váhu. Malo svoj osobitný kostol a špitál - kostolík sv. Ducha so špitálom. Zo Zábrania sa zachovala iba časť dnešnej ulice J. Hollého s kostolíkom sv. Ducha a špitálom.

Ostatné časti boli v 70. a 80. rokoch 20. st. zničené a nahradené novou hromadnou bytovou výstavbou.

Zástavba historického celku je v prevažnej miere prízemná a jednoposchodová. Z hľadiska slohovej zachovalosti historické jadro Hlohovca prezentujú objekty renesančné so stredovekým jadrom, renesančné barokové, klasicistické, doplnené secesnými objektami. Typickým skladobným prvkom mesta je jednoposchodový podpivničený meštiansky dom s prejazdom a prízemný poľnohospodársko-remeselnícky dom s prejazdom, vo dvore často s hĺbkovou zástavbou a hospodárskymi budovami. Základná podstata urbanistickej a architektonickej kompozície a historického obrazu Hlohovca nie je kompaktné zachovaná. V západnej a východnej časti je narušená obytnými vežiakmi, ktoré porušili celistvý vzhľad mesta a nezohľadnili merítka okolitej historickej zástavby.

Z umelecko-historických a urbanisticko-architektonických hodnôt mesta Hlohovec je v Ústrednom zozname zapísaných 17 nehnuteľných pamiatok, z čoho sú: 1 kostol, 1 kostol s kláštorom, 1 kostol so špitálom, zámok, divadlo, 2 meštianske domy, 1 pamätný dom, 7 sôch a súsoší. Z hľadiska urbanistickej, architektonickej a umelecko-historickej hodnoty navrhujeme na zápis do ÚZKP SR ďalších 11 objektov. Jedná sa o meštianske domy so stredovekým jadrom a renesančné, barokové s klasicistickou úpravou a jeden objekt so secesne upravenou fasádou.

VYMEDZENIE HRANICE PAMIATKOVEJ ZÓNY MESTA HLOHOVEC

Územie pamiatkovej zóny tvorí námestie sv. Michala a zachované časti Starého a Nového Hlohovca. Hranice pamiatkovej zóny konkrétne vymedzujeme v smere hodinových ručičiek takto: Hranica sa začína na Podzámskej ulici v mieste križovania sa s ulicou kpt. Nálepku, kde sa lomí a pokračuje Michalskou uličkou a ulicou Pod Beranom. Tu na hranici parcely č. 998 /záhrada špitála s kostolom sv. Ducha sa lomí a pokračuje vzdušnou čiarou v smere štátnej cesty po východnú časť Hlohovej ulice, Hlohovou ulicou po Tolstého, Tolstého ulicou po Štefánikovu, tu sa lomí a pokračuje Jesenského a Pribinovou ulicou, kde sa znovu lomí na ulicu SNP a odtiaľ ulicou Za poštou a dvorovými časťami ulice Za poštou sa napája na ul. kpt. Nálepku. Ulicou kpt. Nálepku sa napája na Podzámsku ulicu.